

SAVJETOVANJE MLADIH: OKVIR ZA PROVEDBU POSEBNE OBVEZE UKLJUČIVANJA U POJEDINAČNI ILI SKUPNI PSIHOSOCIJALNI TRETMAN U SAVJETOVALIŠTU ZA MLADE

Ratkajec Gašević, G. i Žižak, A. (ur.)

Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Sveučilišta u Zagrebu, 2017.,

300 str.

Urednice ove knjige već se dugi niz godina vrlo aktivno, kroz različite sadržaje i oblike rada, praktično i teorijski te istraživački, bave savjetovanjem mladih u sukobu sa zakonom u okviru posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade. Gotovo dvadesetogodišnja praksa provedbe ove posebne obveze pokazala je da postoji potreba za ujedinjavanjem praktičnih i teorijskih spoznaja iz ovog područja, te što je svakako značajno, za ujednačavanjem kvalitete tog rada. S tom namjerom, urednice knjige u više su navrata okupljale stručnjake koji se bave provedbom ove posebne obveze te se kroz nekoliko godina odvijala vrlo živa aktivnost stručnjaka s ciljem izrade i usvajanja standarda kvalitete u njezinoj provedbi. Paralelno s time, započele su prve neposredne istraživačke aktivnosti na praćenju i evaluaciji te posebne

obveze. Sve to rezultiralo je idejom, a potom i pisanjem knjige koja je, kako urednice same navode, nastala kao pokušaj objedinjavanja svih tih spoznaja o savjetovanju mladih u sukobu sa zakonom u okviru posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade.

Radi se o vrlo opsežnoj knjizi koja po svojim obilježjima ima elemente teorijskog, preglednog rada, ali donosi i rezultate istraživanja, kao i praktična iskustva autorica. U pisanju knjige sudjelovalo je jedanaest autorica. Knjiga ima 14 poglavlja raspoređenih u tri veće cjeline.

Prvi dio knjige nosi naslov »Teorijska ishodišta savjetovanja mladih« (str. 1-75) i sadrži četiri poglavlja/rada. Prvo se bavi općim obilježjima savjetovanja, od tumačenja pojma, preko načela i ciljeva te tipova savjetovanja, a poglavlje objašnjava i značajke grupnog savjetovanja. Također, poseban značaj pridaje se obilježjima uspostavljanja odnosa u savjetovanju i procesima promjena, kao i rezultatima istraživanja učinkovitosti savjetovanja kroz literaturu. Drugo poglavlje govori o specifičnostima savjetovanja osoba koje se u savjetovanje ne uključuju svojom voljom, tzv. nedobrovoljnih klijenata. Stoga to poglavlje donosi teme koje se odnose na obilježja tih osoba, obilježja procesa takve vrste savjetovanja, etička pitanja te zahtjeve prema stručnjacima koji proizlaze iz rada s tom skupinom klijenata, budući da je taj rad u određenim segmentima drugačiji nego kada se radi o »klasičnim« dobrovoljnim klijentima koji često samoinicijativno pokazuju spremnost na promjenu i preuzimanje odgovornosti. U trećem poglavlju, kao što i sam naslov kaže, govori se o specifičnostima savjetovanja adolescenata. U tom radu naglasak je na zajedničkim obilježjima adolescenata poput razvoja identiteta, preuzimanja životnih uloga i dr., pa s tim u vezi i određenim specifičnostima koje savjetovanje adolescenata treba uzeti u obzir. Četvrto poglavlje prvog dijela knjige posvećeno je problematiziranju uključivanja roditelja u savjetovanje mladih, od pitanja treba li uključiti roditelje ili ne, do prikaza različitih modaliteta uključivanja roditelja, kao i prednosti i nedostataka pojedinih pristupa.

Drugi dio knjige je najopsežniji (str. 75-249), sadrži 9 poglavlja/radova, a nosi naslov »Poticanje promjene tijekom posebne obveze uključivanja u individualni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade – teorijska polazišta i rezultati istraživanja«. Tako se kroz pet poglavlja/radova donose teorijska polazišta za psihosocijalni tretman mladih u sukobu sa zakonom u okviru ove posebne obveze. U prvom poglavlju pojašnjava se zakonski okvir za njenu provedbu. U drugom se govori o poticanju promjene ponašanja tijekom posebne obveze, s naglaskom na strategije povećanja spremnosti na promjenu ponašanja kod mladih koji se u savjetovanje ne uključuju vlastitom voljom. Naredno poglavlje bavi se značajem odnosa u postizanju promjene ponašanja tijekom savjetovanja, naglašavajući osnov-

na obilježja odnosa u savjetovanju, smjernice za uspostavljanje odnosa s mladima koji predstavljaju nedobrovoljne klijente, održavanje odnosa, te teme, pristupe i obilježja savjetovanja. Četvrto poglavlje/rad u ovom dijelu knjige govori o promjeni ponašanja i drugim ciljevima savjetovanja, prateći određene korake/faze od uspostavljanja odnosa, identificiranja problema, procjene i postavljanja ciljeva, rada na ciljevima te završetak i praćenje. Podrobno se govori i o ciljevima savjetovanja općenito, kao i onima koji dolaze od klijenta, savjetovatelja, ali i od tzv. treće strane. Peto poglavlje/rad pod nazivom »Intervencije usmjerene na promjenu ponašanja tijekom savjetovanja« donosi teme koje obrađuju sadržaje i tehnike savjetovanja u radu s nedobrovoljnim klijentima. Sljedeće, šesto poglavlje/rad govori o završetku savjetovanja i procjeni ishoda. Posebno se navode pokazatelji uspješnosti savjetovanja i pokazatelji na kojima je moguće temeljiti odluku o završetku savjetovanja kao i prijedlozi za procjenu ishoda savjetovanja. Slijedi poglavlje/rad pod nazivom »Metodološki okvir istraživanja Praćenje procesa savjetovanja tijekom posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade«. Kao što i sama logika kaže, u tom poglavlju kreće se od svrhe i ciljeva istraživanja što predstavlja novinu u Hrvatskoj. Kroz to poglavlje predstavlja se okvir za istraživanje kojemu je svrha bila stjecanje uvida u proces provedbe posebne obveze savjetovanja praćeno kroz pet aspekata procesa savjetovanja i to: uspostavljanje odnosa, ciljevi, tehnike, sadržaji i ishodi savjetovanja. Opisan je način formiranja uzorka mladih za sudjelovanje u istraživanju (temeljem iskazanog interesa deset savjetovateljica iz šest savjetovališta za mlade u RH), te su time u praćenje ušle 23 mlade osobe, u dobi od 14 do 21 godinu (21 M i 2 Ž) čija se obilježja upućivanja u savjetovalište i vrsta kaznenog/prekršajnog djela podrobno navode (kao i određena obilježja savjetovateljica). Uz navedeno, opisano je i sedam instrumenata korištenih u praćenju procesa savjetovanja iz čijih se naziva može zaključiti na što se sve istraživanjem usmjerilo: Skala procjene kvalitete uspostavljenog odnosa, Skala za procjenu doživljaja maloljetnika i interakcije, Ček-lista tema susreta, Ček-lista tehnika korištenih u radu, Formular za završnu procjenu ostvarenosti ciljeva tijekom savjetovanja, Upitnik za procjenu zadovoljstva provedenim psihosocijalnim savjetovanjem te Anketni upitnik o okolnostima izricanja posebne obveze. Podrobno je opisan i postupak provedbe istraživanja koji je, zbog specifičnosti provedbe posebne obveze i specifičnosti korisnika te procesa, bio vrlo zahtjevan i dugotrajan. U obradi podataka korištena je i kvantitativna i kvalitativna metodologija o čemu se govori na kraju ovog poglavlja. Rezultati navedenog istraživanja prikazani su u sljedećem poglavlju. Tu se prezentiraju rezultati u odnosu na uspostavu i održavanje odnosa korisnika i savjetovateljica (značajke uspostavljenog odnosa kroz perspektivu korisnika i savjetovateljica, razvoj terapijskog saveza, percepciju

interakcije i ponašanja korisnika od strane savjetovateljica, povezanost percepcije ponašanja i interakcije s doživljajem kvalitete uspostavljenog odnosa), ciljeve savjetovanja (analiza postavljenih ciljeva i analiza ostvarenosti postavljenih ciljeva), tehnike u savjetovanju (učestalost korištenja tehnika usmjerenih na informiranje, poticanje promjene, početno planiranje promjene ponašanja, praćenje promjene ponašanja, poučavanje vještina, identifikaciju vlastitih potencijala i potencijala iz okoline), sadržaje rada (najčešće teme tijekom savjetovanja te odnos tema i interakcije korisnika tijekom savjetovanja) te ishod savjetovanja (procjenu zadovoljstva i utvrđivanje dobitaka iz perspektive korisnika). Posljednje poglavlje/rad u drugom dijelu knjige donosi zaključke i preporuke za provedbu ove posebne obveze koji se prvenstveno temelje na rezultatima provedenog istraživanja.

Treći dio knjige naslova »Primjeri dobre prakse« (str. 249-275) sadrži tri poglavlja. Prvo pod naslovom »Opis procesa savjetovanja kroz primjer«, detaljno opisuje proces savjetovaniškog rada s mladom osobom upućenom na provedbu posebne obveze navodeći detaljno svaki susret (s naglaskom na početne) te kombinaciju individualnog savjetovanja s uključivanjem korisnika u skupinu vršnjačke podrške. Drugo poglavlje/rad donosi doradjeni sadržaj Standarda kvalitete u provedbi posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade (standardi su izrađeni 2012., a revidirani 2016.), a odnose se na četiri područja rada: organizaciju rada pružatelja usluga, rad stručnjaka, promociju stručnog i profesionalnog postupanja te učinkovitu komunikaciju i međusobno informiranje. Posljednje poglavlje/rad u ovom dijelu knjige, ali i općenito u knjizi, naslova »Smjernice za provedbu posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade«, sažeto pojašnjava tijek provedbe ove posebne obveze kroz nekoliko područja: osiguranje uvjeta za početak provedbe i sam početak provedbe, ciljeve tretmana i individualni plan rada, sadržaj rada, tijek provedbe, metode, postupke i tehnike rada te izvještavanje o provedbi posebne obveze. Riječ je o vrlo konkretnim vodiljama koje osiguravaju kvalitetu i ujednačavanje procesa savjetovanja tijekom ove posebne obveze, a time mogu biti od koristi svim stručnjacima uključenima u ovu posebnu obvezu, u centrima za socijalnu skrb, državnim odvjetništvima i sudovima te savjetovalištima za mlade.

Moguće je zaključiti da je u pisanje rukopisa uloženo puno truda i da tekst predstavlja vrijedne spoznaje u odnosu na temu kojom se bavi, iz raznih diskursa, što doprinosi njegovoj autentičnosti, sveobuhvatnosti i originalnosti. Sigurno se može reći da je ova knjiga značajno obogatila teoriju i praksu provedbe savjetovaniškog rada u okviru ove posebne obveze za mlade u sukobu sa zakonom u RH. Radi se o originalnom stručnom djelu čija je svrha ne samo edukativna, već i evaluacijska. Rukopis je zanimljiv za širu stručnu javnost, za studente pomagačkih profe-

N. Koller Trbović: Savjetovanje mladih: Okvir za provedbu posebne obveze...

sija, na razini diplomskih, ali i poslijediplomskih specijalističkih i doktorskih studija, te za stručnjake koji se u praksi bave mladima u sukobu sa zakonom u okviru procjene, donošenja odluke, savjetovanja i evaluacije postignutog u okviru posebne obveze savjetovanja.

Priredila: Nivex Koller-Trbović

